

Riktlinje

Datum för beslut

2022-07-01

Diarienummer

SBU 2022/307

Riktlinje för visseblåsare

Gäller från 2022-07-05.

Beslut att anta riktlinjen har tagits av avdelningschef Karin Coster, och den har föredragits av personalspecialist Tina Melander i samråd med jurist Ulrika Janson och registrator/dataskyddsbud Sara Lodin.

Översyn av riktlinjen ska göras årligen.

Innehållsförteckning

Riktlinje för visseblåsare.....	1
Innehållsförteckning	1
Bakgrund.....	1
Vad innebär visseblåsarlagen skydd?	2
Vem kan visseblåsa?	2
Hur kan jag visseblåsa?	3
Genom intern rapportering	3
Genom extern rapportering.....	3
Vad händer med min rapport?	4
Anonymitet	4
Sekretess.....	4
Offentliggörandes rätt att lämna uppgifter till media	5

Bakgrund

Enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visseblåsarlagen) har du som vill rapportera om något som inte går till på rätt sätt ett skydd. Om du misstänker korrupion och andra missförhållanden, riktade till exempel mot enskildas liv och hälsa, brister i säkerheten på arbetsplatsen eller allvarliga former

av diskriminering eller trakasserier inom SBU kan du anmäla det via någon av våra rapporteringskanaler som beskrivs nedan. Det är möjligt att rapportera anonymt.

Det ska finnas ett allmänintresse av att dessa missförhållanden kommer fram och de ska förekomma i ett arbetsrelaterat sammanhang. Visselblåsarkanalerna ska inte användas för att anmäla mindre förseelser eller allmänt missnöje och klagomål. Kontakta i sådana fall SBU:s registratur registrator@sbu.se. Dina egna arbets- eller anställningsförhållanden räknas i de flesta fall inte som missförhållanden av allmänt intresse. Kontakta i stället din närmaste chef, arbetsmiljöombud eller personalfunktion.

Visselblåsarlagen skyddar även personer som rapporterar externt. I vissa fall skyddar den även personer som offentliggör uppgifter.

Det är viktigt att du som offentligt anställd känner till att din rätt att meddela uppgifter till media, enligt grundlagens meddelarskydd, gäller på samma sätt som tidigare. Det påverkas alltså inte av visselblåsarlagen.

Vad innebär visselblåsarlagens skydd?

Enligt visselblåsarlagen får inte en rapporterende person göras ansvarig för att ha åsidosatt tystnadsplikt, under förutsättning att personen vid rapporteringen hade skälig anledning att anta att informationen om missförhållandena var sann. Ansvarsfriheten medför dock inte rätt att lämna ut sekretessbelagda handlingar. Den gäller inte heller om den rapporterende personen genom inhämtandet gör sig skyldig till brott.

En verksamhetsutövare (SBU) får inte hindra eller försöka hindra rapportering eller på grund av rapportering vidta repressalier mot en rapporterende person. Den som genom rapporteringen eller inhämtandet av information gör sig skyldig till ett brott åtnjuter dock inte skydd mot repressalier från SBU:s sida.

En verksamhetsutövare (SBU) som bryter mot något av förbuden mot hindrande åtgärder eller repressalier ska betala skadestånd för den förlust som uppkommer och för den kränkning som överträdelsen innebär.

Vem kan visselblåsa?

I SBU:s verksamhet kan följande kategorier av personer, som är verksamma hos myndigheten, använda de interna och externa visselblåsarkanalerna:

- arbetstagare
- praktikanter
- konsulter och andra uppdragstagare, till exempel externa sakkunniga och granskare
- rådsledamöter- och nämndledamöter.

Personer som tillhör någon av grupperna ovan, men som ännu inte har påbörjat ett uppdrag som de har sökt, kan visselblåsa på annat sätt till SBU samt externt.

Personer som har avslutat ett uppdrag hos SBU har rätt att visselblåsa externt.

Hur kan jag visselblåsa?

SBU tar emot rapporter från personer som i ett arbetsrelaterat sammanhang vill ge SBU information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram enligt visselblåsarlagen.

Du bör i din rapport lämna en kortfattad beskrivning av händelseförloppet och vad du anser har varit felaktigt. Bifoga eventuella dokument som kompletterar din beskrivning. Ju tydligare du kan redogöra för problemet desto enklare blir det för SBU att bedöma om en överträdelse har begåtts.

Du ska primärt använda dig av SBU:s visselblåsarkanalerna. Om du kontaktar SBU på något annat sätt ska SBU hänvisa dig till någon av visselblåsarkanalerna, om du tillhör den personkrets som dessa kanaler är tillgängliga för.

Du kan även visselblåsa externt.

Genom intern rapportering

Intern rapportering syftar till att ge personer möjlighet att slå larm om missförhållanden som är av allmänintresse. Det går att visselblåsa internt genom tre olika kanaler:

1. Du kan använda SBU:s elektroniska visselblåsarkanal.
2. Kontakta muntligen visselblåsarfunktionens mottagare det vill säga SBU:s jurist eller HR-funktion som nås via vår reception på 08 412 32 00.
3. Ett fysiskt möte. Om du vill ha ett fysiskt möte, behöver du först ta kontakt med SBU:s jurist eller HR-funktion via e-post, brev eller telefon.

Genom extern rapportering

Extern rapportering fokuserar på arbetsrelaterade missförhållanden inom vissa särskilt utpekade sektorer eller verksamhetsområden. Rätten att visselblåsa externt gäller för alla som kan använda SBU:s interna kanaler samt för alla som ännu inte har påbörjat ett uppdrag hos SBU eller har avslutat ett uppdrag på SBU. Du kan visselblåsa externt på tre olika sätt:

1. Om du inte är trygg med att anmäla direkt till SBU, eller har rapporterat men inte fått återkoppling inom utsatt tid, kan du kontakta någon av de myndigheter som är behöriga att ta emot externa rapporter. Du ska rapportera till Arbetsmiljöverket om sådana sakområden som ingen annan myndighet ansvarar för.¹
2. Direkt till EU:s institutioner²
3. Offentliggörande genom att till exempel meddela uppgifter till en intresseorganisation eller på social media. För att du ska omfattas av visselblåsarlagens skydd vid ett offentliggörande måste du först ha

¹ I bilagan till förordning (2021:949) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, framgår vilka myndigheter som är behöriga och inom vilka sakområden de är behöriga.
<https://svensksforfattningssamling.se/sites/default/files/sfs/2021-10/SFS2021-949.pdf>

² EU-kommissionen, Ministerrådet, Europaparlamentet, Europeiska rådet, EU-domstolen, Europeiska centralbanken och Europeiska revisionsrätten

rapporterat till en extern behörig myndighet som inte har uppfyllt kraven på uppföljning av rapporten eller ha annan skälig anledning.

När det gäller offentliggörande är det viktigt att inte blanda ihop visseblåsarlagens skydd med grundlagens meddelarskydd. Mer om det nedan i avsnittet ”Offentliggörandes rätt att lämna uppgifter till media”.

Vad händer med min rapport?

Rapporten tas emot av SBU:s jurist och HR-funktion. En utredning kan leda till att en internutredning inleds, att en polisanmälan görs eller att ärendet läggs ned. Om det konstateras att din anmälan faller utanför visseblåsarlagens syfte kommer du få återkoppling om det samt en hänvisning om vart du kan vända dig i stället.

Du kommer att få en bekräftelse på att din rapport har mottagits inom sju dagar. Du kommer sedan att få återkoppling om vad som händer med din anmälan, senast inom tre månader från att anmälan lämnades till SBU. SBU har rutiner för att skydda din identitet och integritet som visseblåsare.

Ärendet, utan handlingar, registreras i vårt diarieföringssystem av registrator. Handlingarna till ärendet sparas i SBU:s arkiv. Om du har valt att rapportera muntligen kommer det dokumenteras (till exempel via inspelning eller protokoll). Du kommer ges tillfälle att kontrollera, rätta och godkänna dokumentationen av den muntliga rapporteringen.

Vid extern rapportering ska du, från den myndighet du har rapporterat till, få återkoppling om vad som händer med din anmälan, inom tre månader eller, i undantagsfall, sex månader.

Anonymitet

Du kan, om du vill, göra en anonym anmälan. Om du väljer att anmäla via SBU:s elektroniska visseblåsarkanal kommer du, för att garantera din anonymitet, få ett temporärt konto utan spårning tillbaka till dig som användare. Via kontot kan du anonymt ha kommunikation med personen som handlägger ditt ärende. Ange inte mer personuppgifter om dig själv än nödvändigt i din rapport.

Sekretess

Hos myndigheter gäller offentlighetsprincipen, men det råder sekretess gällande alla uppgifter som kan avslöja identiteten på någon som rapporterar enligt visseblåsarlagen. Det innebär att SBU inte får lämna ut uppgifter om din identitet om någon från allmänheten begär ut dem. Det är dock möjligt att din rapport kan komma att ligga till grund för ett ärende hos SBU, annan myndighet eller domstol. Inom ramen för ett sådant ärende kan det vara så att personer som omnämns i rapporten får ta del av rapporten, eller delar av den. Det beror på att parter i ett ärende har rätt till insyn i ett ärende som gäller dem.

Det finns också sekretessregler som gäller identiteten på personer som omnämns i rapporter. Syftet med de bestämmelserna är dels att säkerställa att myndigheten ska kunna följa upp rapporter utan att de som förekommer i rapporten ska kunna försvåra utredningen, dels att skydda dessa personers integritet.

Observera att dessa sekretessregler endast gäller när en rapport har kommit in genom en visselblåsarkanal.

Offentliganställdas rätt att lämna uppgifter till media

Anställda och vissa uppdragstagare (t.ex. nämnd- och rådsledamöter) hos SBU åtnjuter meddelarskydd. Det innebär att de har rätt att lämna uppgifter till media, i vilket ämne som helst, utan att riskera ett straffrättsligt ansvar eller att blir utsatt för repressalier från arbetsgivaren. Medan visselblåsarlagens skydd gäller vissa frågor (av allmänintresse eller rörande EU-rätten) så gäller meddelarskyddet allt inom myndighetens verksamhet. Det här innebär att du kan lämna uppgifter till media utan att först visselblåsa, eftersom meddelarskyddet inte är beroende av visselblåsarlagen. Även när du använder dig av din meddelarfrihet är det viktigt att du känner till att du inte får åsidosätta kvalificerad tystnadsplikt och inte heller lämna ut sekretessbelagda handlingar.